

Helsedirektoratet er opptatt av god og tilstrekkelig informasjon

---

KOMMENTAR

TORUNN JANBU

presse@helsedir.no

Torunn Janbu er avdelingsdirektør i Spesialisthelsetjenester, Divisjon kvalitet og forløp, Helsedirektoratet.

ANNE FORUS

TORIL KOLÅS

Ingen av forfatterne har oppgitt noen interessekonflikter.

Stortinget har vurdert og bestemt at alle gravide skal få tilbud om en ultralydundersøkelse i første trimester gjennom den offentlige spesialisthelsetjenesten. Helsedirektoratet utarbeidet informasjonen til befolkningen på Helsenorge.no og til helsepersonell i kommunale helse- og omsorgstjeneste, på oppdrag av HOD.

Morten Magelssen og kolleger har gått gjennom informasjonen, og kommer med en rekke kommentarer (1).

Magelssen og kolleger tar opp viktige temaer knyttet til informasjon. De peker på at det burde være mer fokus på hva som taler for og hva som taler mot en slik undersøkelse, diagnostiske utfordringer som for eksempel positiv og negativ prediktiv verdi, etiske utfordringer og konsekvenser for psykisk helse for å nevne noen. Dette er etter Helsedirektoratets vurdering problemstillinger som gjelder mange deler av helsetjenesten. Det er mange helsetilbud som gir diagnostiske og etiske utfordringer, og som utfordrer psykisk helse, der informasjon om helsetilbudene generelt kunne vært håndtert på en bedre måte av helsemyndigheter og helsetjenesten.

Helsedirektoratet er opptatt av at det gis god og tilstrekkelig informasjon til de gravide og deres partnere. Vi har derfor involvert en bredt sammensatt referansegruppe i arbeidet med å utforme informasjonen. Referansegruppen inkluderte også brukerrepresentanter. Et viktig innspill fra primærhelsetjenesten og brukerrepresentanter var at informasjonsmengden til de gravide må tilpasses målgruppen og ha et omfang som er hensiktsmessig og gjennomførbart innenfor en hensiktsmessig tidsramme for konsultasjonen; hvor den gravide også skal ha annen informasjon (2,3). Medlemmer av

referansegruppa var dessuten opptatt av at krav til kompetanseøkning for helsepersonell i primærhelsetjenesten må være overkommelig og avgrenset til å kunne gi tilstrekkelig informasjon til de gravide og partnere.

Tilbakemeldinger førte til at vi valgte en løsning som «porsjonerer» informasjonen til de gravide over noe tid før de skal ta beslutningen. Informasjonen til gravide og deres partnere på [helsenorge.no](https://www.helsenorge.no) (4) skal gi gravide noe kunnskap om tilbudet før de kommer til første svangerskapskontroll. Informasjonen de får fra helsepersonell i primærhelsetjenesten skal tilpasses den enkelte gravidens ønsker og behov (5). Det står blant annet «Informasjon om ultralydundersøkelsen tilpasses den enkelte ut ifra anamnese, behov og ønsker. Informasjonen skal være tilstrekkelig til at den gravide og evt. partner kan ta et informert valg. Gravide informeres om at undersøkelsene er gratis og frivillig og at å takke nei til ett tilbud ikke medfører at en ikke kan takke ja til de andre tilbudene. Informasjonen som gis skal være verdinøytral.»

Gravide som velger å benytte tilbudet om ultralyd og evt. NIPT, vil dessuten få nærmere informasjon om undersøkelsene i spesialisthelsetjenesten.

Informasjon på [Helsenorge.no](https://www.helsenorge.no) og [Helsedir.no](https://www.helsedir.no) oppdateres jevnlig. Vi takker for kommentarene fra Magelssen og kolleger og vil vurdere innspillene på samme måte som vi vurderer andre innspill.

Avslutningsvis vil vi opplyse om at mange gravide velger å få utført tidlig ultralyd i svangerskapet før tilbudet er fullt ut etablert i hele landet. En undersøkelse fra 2020 (6) viste at 86 prosent av de spurte hadde gjennomført ultralydundersøkelsen i privat virksomhet (og betalt for dette), før de kom til ultralydundersøkelsen i uke 18. Fagmiljøer har, på bakgrunn av sine erfaringer, anslått at minst 90 prosent av de gravide vil ta imot tilbudet om ultralydundersøkelse i uke 11 + 0 til 13 + 6 gjennom den offentlige helsetjenesten (7).

REFERENCES

1. Magelssen M, Pahle A, Swensen E et al. Etisk berøringsangst i fosterdiagnostikken. Tidsskr Nor Legeforen 2022; 142. doi: 10.4045/tidsskr.22.0466. [PubMed][CrossRef]
2. Helsedirektoratet. 2. Konsultasjoner i svangerskapsomsorgen. <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/svangerskapsomsorgen/konsultasjoner-i-svangerskapsomsorgen#gravide-med-et-normalt-svangerskap-bor-fa-tilbud-om-et-basisprogram-med-atte-konsultasjoner-inkludert-ultralydundersokelse-praktisk> Lest 14.9.2022.
3. Helsedirektoratet. Oversikt over anbefalt innhold i svangerskapsomsorgen. https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/svangerskapsomsorgen/dokumenter-svangerskapsomsorgen/Algoritme-oversikt-over-anbefalt-innhold-i-svangerskapsomsorgen.pdf/_/attachment/inline/227526d5-8948-4b98-9fd2-cedo0a897c731:92dd1312c51b65c9ea912898ea70fbba8fb4fa5b/Oversikt%20over%20anbefalte%20unders%C3%B8kelses%20og%20innhold%20i%20konsultasjonene%20i%20svangerskapsomsorgen.pdf Lest 14.9.2022.
4. Helsenorge.no. Fosterdiagnostikk. <https://www.helsenorge.no/undersokelse-og-behandling/fosterdiagnostikk/> Lest 14.9.2022.
5. Helsedirektoratet. 2.2. Første konsultasjon. <https://www.helsedirektoratet.no/tema/bioteknologi/fosterdiagnostikk/informasjon-om-fosterdiagnostikk-til-helsepersonell-i-svangerskapsomsorgen-i-den-kommunale-helse-og-omsorgstjenesten/tidlig-ultralyd-svangerskapsuke-uke-11-0-13-6-/forste-konsultasjon#gi-informasjon-om-tilbud-til-ultralyd-og-nipt> Lest 14.9.2022.
6. Sitras V, Ulriksen M, Benth JS et al. Gravide kvinners holdning til fosterdiagnostikk. Tidsskr Nor Legeforen 2020; 140. doi: 10.4045/tidsskr.20.0098. [PubMed][CrossRef]
7. Forslag til organisering og innføring av tilbud om NIPT og ultralydundersøkelser i første trimester. Rapport. Oslo: Helsedirektoratet, 2020. https://mc.manuscriptcentral.com/tidsskriftet?DOWNLOAD=TRUE&PARAMS=xik_EGLEAaLEwGZnZQJ7Ys2zncoN4TzjwFjb2TxX7QuC4ms2kyfvRLTaBBLbBvuvFjbsTuBrfByYVSeXa2Kogrugbq1kYFgr5LFozW5AfwUg8TGjomBekRiutvQ4KUYshriyU6tsH9GhQwtSteVnJ845AdS3wdLnA4ABuZJXkHTZrwCdDdxoCLMazjndZaJeEFVZb8z1 Lest 14.9.2022.

